

Joseba Sarrionandia

Hamabi poema

Dvanajst pesmi

Dvylika eil raš i

© Joseba Sarrionandiak, testuena

© Itzultzaileek, itzulpenena

Diseinua eta maketa: Jose Luis Agote

ISBN: 978-84-617-6543-0

Argitaratzailea:

EIZIE

Zemoria, 25

20013 Donostia

www.eizie.eus

Aurkezpena

*Deserria itzultzen** izeneko itzulpen mintegiak emandako fruituen uzta duzu hau, irakurle (Idazleak itzultzaileen lantegian – 2016). Hemen bildu ditugu bost literatur itzultzailek —Itzultzaile Berriak taldekoek— 2016ko udaberrian zehar ondu eta mintegiaren hiru egunetan findu zituzten itzulpenak. Horrenbestez, Joseba Sarrionandiaren hamabi poema besterrirantz abiatu dira, itsasora botatako botila mezudunen tankeran, beste hizkuntza batzuen doinuak hartuta (esloveniera, errusiera, eta lituaniera). Enbaxadore finen eskutik itsasoratu baitira, ziar gaude mezu-hartzaile ugari kausituko dituztela iparraldeko portu horietan, eta oraindik sumatzen ez ditugun oihartzunak eragingo.

Irits daitezela zugana ere, irakurle, eta urrun eraman zaitzatela.

Edo gugana ekarri.

Itziar Otegi, mintegiaren koordinatzailea
Donostia, 2016ko udazkena

Uvod

Ta knjižica prinaša rezultate delavnice literarnega prevajanja *Prevajanje izgnanstva*,* na kateri so sodelovale tri pre-

* Informazio gehiago mintegiari buruz (euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez): http://www.eizie.eus/Jarduerak/itzultzaile_berriak/lantegia

* Ve informaciji o delavnici (v baskovš ini, španš ini in angleš ini) na: http://www.eizie.eus/Jarduerak/itzultzaile_berriak/lantegia

vajalke iz projekta »Itzultzaile Berriak« (Nove prevajalke). Spomladi, v času svojega bivanja v Baskiji, so pripravile prve različice svojih prevodov in jih v začetku poletja v sodelovanju z avtorjem izpilile na prevajalski delavnici. Pred nami so zdaj sadovi njihovega dela: dvanajst pesmi v treh jezikih (slovenski, ruski in litvanški).

Kot semena, kot sporočila v steklenici bodo preplule morje in prepričana sem, da bodo prispele v prave roke, saj so jih v morje vrgle roke odličnih odposlank.

Gotovo jih bo prineslo tudi v kakšno severno pristanišče, a to bo le prvi postanek, kdo ve, kam vse jih bo še odneslo.

Dragi bralec, draga bralka, želimo si, da bi tudi tebe ponela na nova ozemlja. Ali pa te vzpodbudila, da spoznaš našega.

Itziar Otegi, koordinatorka delavnice
Donostia-San Sebastián, jeseni 2016

Предлагаем вашему вниманию плод работы переводческого семинара *Переводя литературу изгнания**. В этот сборник вошли авторизированные переводы поэтических произведений, выполненные весной 2016 года тремя участниками программы *Новые переводчики* и получившие окончательное оформление при содействии автора в ходе трёх дней семинара. Итак, двенадцать стихотворений, отобранных самим автором, приобретя звучание на трёх языках, начинают свой многоязычный путь по чужестранным

* Узнать больше о семинаре (на баскском, испанском и английском языках): http://www.eizie.eus/Jarduerak/itzultzaile_berriak/lantegia

морям наподобие послания в бутылке, отнесённым к словенским, русским и литовским берегам.

Пустить бутылку на воду мы доверили умелым посредникам, и от того мы спокойны, что в северных портах отыщется много получателей этого сообщения, быть может, их руки будут не последней инстанцией, до которой дойдёт послание, предсказывать мы не берёмся.

Надеемся, дорогой читатель, что наш сборник поможет тебе перенестись в дальние дали и, тем самым, приблизиться к нам.

Ициар Отеги, координатор семинара
Доноствия, осень 2016

Pristatymas

Šie tekstai - tai literat riniai vertimai, ruošti seminarui „Versti egzilyje“*. Tekstai versti trijų literat ros vert j , dalyvavusi „Nauj j vert j “ programoje, prad toje Bask krašte, programai prasid jus pavasar ir galutinai nušlifuoti vert j dirbtuv se, bendradarbiaujant su pa iu rašytoju, Joseba Sarrionandia. Štai taip, dvylika eil raš i , atrinkt paties autoriaus, pradeda savo daugiakalb kelion per varias j ras, lyg žinut butelyje, skambant trims melodijoms (slov n , rus , lietuvi). Žinant, kad žinut s j ras buvo pasi stos puik ambasadori , jos neabejotinai atras savo skaitytojus kituose, šiauriniuose uostuose ir sukels nuostabius atgarsius. Tikim s, skaitytojai, kad atplauks ir pats

* Daugiau informacijos apie dirbtuves (ispan , bask bei angl kalbomis): http://www.eizite.eus/Jarduerak/itzultzaile_berriak/lantegia

tave bei leis tau klajoti toliuose. O galb t leis pažinti ir mus
pa ius.

Itziar Otegi, dirbtuvi koordinators
Donostija,
2016 met rudo

AURKIBIDEA

Hamabi poema	9
Joseba Sarrionandia	
Dvanajst pesmi	31
Barbara Pregelj	
Двенадцать стихотворений.....	51
Karina Mishchenkova	
Dvylika eil raš i	69
Laura Liubinavi i t	

Hamabi poema

Joseba Sarrionandia

OROIMENeko PORTUA

Ipar aldeko portu zaharra
 ekar dezagun kantara:
kale bustien sentimendua,
 edalonzien ikara.

Marinelen hitz arrotzak, baina
 ginebra onaren dirdira,
gau biluzia sartzen zitzaigun
 begi zabalen ninira.

Gau erdiaren eremuetan
 laban ahoak airera:
izar isilen argi azpian
 odol beroa lurrera...

Txanpon berriez erosi eta
 amodioen jokora:
ohe estutan etzaten ginen
 itsas-lamien altzora.

Kanta lizunen alegrantzia,
 akordeoien tristura.
Ez gara egundo, ai, itzuliko
 oroimeneko portura!

AMODIO PROTOPOEMA

Amodio poemarik xamurrena
 izkiriatu nahi nizuke
 poeta erromantikoen xalotasun eta
 erru gabeziarekin.

Zure zangoak luze-luzeak balira
 eta ene zangoak zeureak bezain luzeak
 mahaipean aurreratuko genituzke zangoak
 zangalatrabatzero jolasteko.

Ene atzamarrak, zure larrua ukituz gero,
 pospolo antzera izekiko lirateke.
 Mundua arrisku larrian jarriko genuke,
 gure besarkadagatik ikaratzen

ez dakit zenbat Richter eskalan.
 Erdu harresia aihen-belarrak lez eskalatu,
 erdu ontziaren kubiartara jauzten den
 olatuaren gisan.

Erdu eremu lehorra hondatzera datorren
 ekaitza bezala.
 Erdu eta bihur ditzagun hitzak haragia.
 Solda gaitzatela bata bestearen kontra.

Horrelako poema zoli bat eginen nizuke,
 baina zer laburra den lirikarena.
 Leioa zabaltzean, zeldara, zure orde
 errealitatea sartzen zait, altzairuzko atzaparrekin,
 garrasika.

HARRIAK ETA HERRIAK

Munduan bada bazter bat (ez genuen guk
sortu orduko hautatu)
gure herria erizten duguna. Eta mundu guzia da gurea
gure herria geurea bada.
Baina guk harri bustiak sartu genituen
gure boltsilo zulatuetera.

Egin genuena ez zen beti izan
egin behar genuena,
hildakoak eta distantziak ugalduz
joan ziren
Gure herriaren sei mila halakoa den
mundu mugarriz pikatuan.

Mugetan, Henri Rousseau aduaneroak nondarrak garen
eta noruntz goazen galdetuez gero
gure harri bustiak erakusten dizkiogu,
ezen eta harriak ditugu:
'Harri hau, uharri hau ikusten duzu,
halakoa zen gure etxea...'

Inongo lur nehurtzaileak, ez den herrialdearen
kartografoak gara.
Egunak atzoz bete zaizkigu, geure oinen bila
gabiltza.
Gogoratzen duzu, galdu genuen aintzinako
sorterri hura?

Harriak ditugu baina ez dugu herririk.
Harriak ditugu
boltsilo zulatueta, eta ez dugu inon eraikiko
betirako etxerik.
Baina harriak ederragoak al dira ba
harresian?

GURE BEGIEK

Une charrette de Biscaye à deux bœufs et à deux
roues pleines qui tournent avec l'essieu et font un
bruit e royable qu'on entend d'une lieu dans la
montagne.

Victor Hugo

Gure begiek ez dute malko isurtzeko gogorik
denik eta bizitza bakarra bizi dutelako. Entzun,
astiro doa denbora, idi gorrien gurdi hori.
Begira, erlojuetako orratzak unean-uneka herdoiltzen.
Zenbat gauza utzi dugun estrata bazterretan
edo laku urdinen hondoan, bizitza bakarrean,
eta zenbat aldiz galdu garen behelainotan
basoilar izateko ametsetan dabiltzan kurloiekin.
Gure desirak ez dira jada habia abandonatuak besterik
gure bihotzetan. Eguzkia gurpil ahula da.
Ez entzun, ez begiratu, ez pentsatu gehiago,
bizitza hau bakarra delako. Gal ez dadin, ibili ez
eta sentitu ere ez, harriak lez izan nahi genuke,
mendea eta segundoa gurutzatzen diren lekua,
lekua besterik ez izan, urrun deritzan aberrian.

ZARAMOLOGIA

Kosmos delakoa, edozelan pilaturiko
zarama besterik ez da.

Heraklito Iluna

Zazpi zaborrontzi kale bazterrean
(zazpiak lerroz lerro)
taparik gabe, ahoa euliei zabal-zabalik,
tripazain.
Auzo honetako andere-gizonek arretaz
betetzen dituzte ontziok.

Hara hor gure soziologia material
eta ideologikoaren hondarrak,
plastikozko poltsetan edonondik eta
edonoiz datozen hondakin
kriptikoak. Begira egiezu ontzi hutsoi,
zelan asebetetzen diren,

eta egin hiritarren behar intimoen
historia hitsa.
Zaborrontziotan denetik dago, bizimodua
eta bere soberakinak.
Antropologia artxiboan baino datu gehiago
humanitateari buruz.

Hara hor botila hutsak, bejetal egosiak
eta txatarrak,
saxofoi herdoildua, botika kadukatuak,
kaiola-txori hilak,
zaramapean metano-gas lehegarri bihurtzear
sein-painal erabili eta botatzekoak.

Zazpi zaborrontzi kale bazterrean
(zazpiak lerroz lerro).
Igarri ontzi ahoen mezua: ugarian
eta naroan akabatuko gara,
dietak egin beharko ditugu gainbizitzeko
alde honetakoek,

bestaldekoak gosez egarriz eta euliz
hiltzen diren bitartean.
Hara hor katu beltza hondakinen gainean
eta heldu den agurea.
Agure gaixo hori, bidaiaren bat egiteko
oinetakoen bila agian.

Zazpi zaborrontzi irense kale bazterrean
(zazpiak lerroz lerro)
etorkizuneko estetika, joankizuneko etika
zibilizazioaren poetika formulatzen,
bota eta tirante fosforeszenteekin datozen
langile beilegien zain.

Astun eta astiro helduko da materia birrinduz
zabor bilketako zerbitzuen kamioia.

ILUNTASUNA NEURTZEN

Argia amatatzen denean, ustekabeen,
ez dugu zer atxiki,
ez nora jo, ez zer egin, argi esateko:
ilunetan gaude.
Egoera tristea da, baina onuragarria ere bai
beharbada, zeozelan.
Iluntasuna mesedegarria da, inguruarekiko
normalean dugun konfiantza suspenditu
eta gure berezko bakardade eta babes gabezia
egiaztatzen digulako.
Argia amatatzen denean, ustekabeen esan dut,
zeren eta hori ustekabeen gertatzen da beti,
akzidente bat bezala, gure ahalmena zentral
hidroelektrikoen mendean dagoela,
gure borondatea posterik poste heltzen diren
kableetatik dilindan dabilela,
gure segurtasuna bonbillaren metalezko hari mehea
bezain larria dela ohartzen gara.
Eta bitartean ez garela ezer, ilunpetan
higatzen diren haur izuak besterik.
Argia amatatzen bada, zaila da aurretiaz hasitako
solasak jarraitzea.
Ilundu arren dena berdina da, eta antzera
geratu beharko litzateke.
Baina, zeu ere, argia amatatu denean isildu zara
edo gaia aldatu duzu,
eta armairutik ateratako kriseilu zaharrak
argia eman arte
begi bistakoa ezezaguna egin zaizu eta
haztamuka ibili zara...

Eskerrak ilunpeak ditugula, argirik oraindik
ez badugu.
Ilunetan bizitzen ikasi arte ez baitugu
argi bizitzen jakingo.

MUNDUA ZABALA ETA ARROTZA DA

El mundo es ancho y ajeno.

Ciro Alegria

Ez dizuet esango zelan iritsi nintzen hiritik
 lau edo bost ordutara
mendi bizkarrean egurrez eta hostoz eraikitako
 eskola hartaraino.
Ailegatu nintzen eta, albotik pasatu behar nuen arren,
 basoaren bestaldera bainindoan,
jakin minez gelditu nintzen ataurretik
 ahots ozena entzuten:
'Mundua zabala eta arrotza da', zioen maisuak
 liburu bat eskuetan zabalik.
Ate erdi irekitik ikusten nuen eskola-maisuak
 umeen artean zutik diktatzen:
'Mundua zabala eta arrotza da', esan zuen berriz,
 eta umeak buruak makurtu eta
lapitzak paperaren kontra sakatuz hasi ziren
 idazten: 'M u n d u a...'
Maisuak silabak larriduraz iraunarazi zituen
 gehitzeko 'za-ba-la-e-ta...'
gero boza ezpainetan zintzilik eutsi ondoren
 bukatzeko '...arrotza da'.
Umeen begi ilunei begira egon ondoren,
 maisuak,
isilalaldia eginda, kaligrafiaren garrantzia
 azpimarratuz bezala errepikatu zuen:
'Mun-du-a-za-ba-la...', eta hizkiak luzeagotuz:
 'e-ta-a-rro-tza-da'.

Orduan, pausa labur bat eginda, ozen berriro:
‘Mundua zabala eta...’,
eta ume guztiek, begiak paper lohietatik altxatuz,
oihuztatu zuten: ‘...arrotza da!’.

POESIA HILDA DAGO BAINA EZ NAIZ NI IZAN

Nire hatzen markak aurkituko dituzue beharbada
 gorpuaren gainean,
 ni badaezpada inguratu naiz, hilotza oraindik
 hil gabe zegoelakoan.
 Eskuak gainean harrapatu nauzue, baina
 berpizten entseatu naizelako.
 Ni heldu naizenerako ez zuen jada konorterik,
 azken hatsetan zegoen apika.

Poesia hilda dago, baina ez naiz ni izan.

Egia da batzuetan ene oinetara etortzen zela jolasten.
 Nik ez dut poeta izan nahi.
 Nork esan dizue ikusi ninduela? Ni paseatzen nenbilen
 hemendik zehar.
 Ez dakit nork hil duen, hurreratu naizenean
 jendez inguratuta zegoen, hilda.
 Poeta omen direnetako poetaren batek
 itoko zuen akaso.

Poesia hilda dago, baina ez naiz ni izan.

Zergatik hartzen nauzue preso? Ni ez naiz izan,
 eta ez zaizkit kartzelak gustatzen.
 Eta ekar itzazue egunkari batzuk gutxienez
 tapatzeko.
 Zelan ehortziko duzue, gainera. Poesia ez da
 gereziondo ataut horretan kabitzen!

*Poesia hilda dago baina ez naiz ni izan.
 Lelo lirelo bai lelo, lelo zarai leroba...*

GEREZIEN SASOIA IRITSI DA

Quand nous en serons au temps des cerises...

Jean Baptiste Clément

Gerezien sasoia iritsi da, baina ez da gerezirik
inon ikusten.

Sasoia ailegatu da, maiatza eta uztaila bitartea da
gerezien sasoia,

martxoan eta apirilean loratzen baitira arbolak,
baina ez dago gerezirik.

Gerezi sasoian gaudenez gero ona litzateke
gereziren bat ikustea,

gerezi gozoak, edo gerezi garratzak behintzat.
Gerezi gozoak gorriak dira
eta garratzak horailak; gereziondo garratzak berandu
loratzen dira, gozoak goizago.

Baina gaur egun ez da ikusten gerezirik
ez gereziondorik.
Gereziondoari lur berezia komeni zaio
ondo hazteko,

ez dira edozein lurretan handituko, batez ere
gerezi gozoak.
Gerezi garratzak, gozoak baino aisago
garatzen dira,

lurrak baldintza egokiak ez dituenean ere
ematen da gerezi garratza.

Baina gaur egun ez da ikusten gerezi gozorik
ez gerezi garratzik.

Gereziondoa ipar haizeaz babesean landatzea da
aproposena.
Lurralde lehorrean ez da ondo haziko, giro
sikuko gerezia txikiegia izaten da.

Ez da ikusten gerezi handirik, ez gerezi txikirik.
Gereziondoak landatu beharko dira.
Eremu lau eta bailara zabaletan izotza oso
kaltegarria da.

Negu amaierako edo udaberriko izozteak dira
galgarrienak.
Uzta, urtean zehar egin duen eguraldiaren
araberakoa izaten da,

baina azkenera arte zaila izaten da jakitea
zelako gereziak bilduko diren.
Auskalo gereziondoak hazi eta loratuko diren.
Sasoiak helduko dira,

sasoiak heldu dira, baina igual ez dugu
gerezirik izanen.

HERRI PROIEKTUA

Arrotz jaio ginen geure herrian,
 aditzik gabeko mintzairaz hazi ginen.
 Honezkero ordua da euskal herria
 bilatzeko,
 hemen bertan edo haraindian, eta
 zubipeko lozorrotik esnatzeko.

Euskal herria defendatuko dugu
 uholdeen kontra,
 lehortearen kontra eta adur
 eskasiaren kontra.
 Euskal herria alfabetatuko dugu
 gramatika sortzaile

eta aldatzaileekin, eta ariketa
 pornografikoekin.
 Euskal herria gainpopulatuko dugu
 Malthusen kalkuluen kontra,
 euskaldunez, koreanoz, swahili beltzez
 eta eskandinaviar blondez.

Gu denon herria laudatuko dugu
 finezia idiotekin
 eta gogorrezia argiekin, ederra,
 penagarria
 eta geurea delako. Eta finean
 euskal herria,

San Agustinenak eta faltsua/egia
frogak pasa ondoren,
bene-benetako herri dadinean,
asmaketa ahaztuko dugu.
Estatu tekniko bat utzi eta ikurrinak
sukaldeko trapu bihurtuko ditugu,

gure herriak izatearenekin batera
ez izatearen abantailak izateko.

ROBERTO MUJICA

1958an jaio zen, Durangoko San Fausto auzoan. 1980an Estatu Batuetara joan zen, izeko amerikanoa zuelako Arizonan, Itziar, Parker herrian, Red Rock kanpineko harreran lanean. 1986an Mohaveko desertuan hasi zen lanean luthier edo gitarragile batekin, gitarra egin berriei tenprua edo errodajea ematen. Euskal Herrira itzuli gabe, luthier horren etxean bizi da oraindik, Sun Town herrixkan, Mohaveko desertuan, 11 orduz egunero gitarra egin berriak estreinatzen. Doinu instrumentalez aparte, abestiak ere asmatzen ditu batzuetan, luthier horrek BAT edo “Basque ancient tongue” deitzen duen hizkuntzan. Entzuten dion guzietan esaten dio, luthier horrek, ea BAT hori ona ote den gitarrak afinatzeko...

IBAIA

Ez da Danubio deitzen,
ez da Mississippia,
Ibaizabal deitzen da nire
sorterriko ibaia.
Ez da Danubioa,
ez da Ibai Horia,
erreka labur mehe
herdoil urez betea.
Han ibiltzen ginen, antzina,
hango Harripausuetan...

Ez da Danubio deitzen,
ez Nilo, ez Niagara,
Ibaizabal deitzen da nire
sorterriko ibaia.
Handik alde eginda,
zubirik zubi beti,
ez nuen uste berriz
topatuko nuenik.
Orain barruan sentitzen dut
Ibaizabaleko ur uherra.

Ez dakit zelan gertatu den
 ura barrura sartzea.
Inoiz edan egingo nuen
 Ibaizabalekoa.
Ez da Danubioa,
 ez da Ganges saildua,
ume denboretako
 gure erreka lohia.
Orain bihotzetik pasatzen zait
 Ibaizabaleko ur uherra.

Ez da Danubio deitzen,
 Ibaizabal da izena.
Handik urrun ibili arren,
 barrura sartu zaidana.
Harrezkero zainetan
 dabilkidan erreka,
neure benetako izenez
 deitzen didan bakarra.
Ur zaharrez berritzen dit gogoa
 Ibaizabaleko ur uherrak.

Dvanajst pesmi

Prevod Barbara Pregelj

DSS2016.EU

© Besedila: Joseba Sarrionandia

© Slovenskega prevoda: Barbara Pregelj

Oblikovanje in postavljanje: Jose Luis Agote

ISBN: 978-84-617-6543-0

Založil:

EIZIE

Zemoria, 25

20013 Donostia

www.eizie.eus

PRISTANIŠ E SPOMINA

V to pesem bi rad prinesel
staro pristaniš e s severa:
ob utje mokrih ulic,
trepet kozarcev.

Mornarji so govorili v tujih jezikih
in gin se je lepo svetil,
no je drsela gola
v naše odprte zenice.

V praznini polno i
se noži postavijo pokonci:
pod nemo svetlobo zvezd
na tleh še topla kri ...

Kupovali smo z novimi kovanci
in se igrali ljubezen:
spali smo na ozkih posteljah
in objemali morske lamije.

Veselje umazanih pesmi,
žalost na harmoniki.
Nikoli ve se ne bomo vrnili
v pristaniš e spomina!

LJUBEZENSKA PROTOPESEM

Napisati ho em najbolj
nežno pesem,
tako iskreno in nedolžno
kot romanti ni pesniki.

e bi bile tvoje noge zelo dolge
in moje tako dolge kot tvoje,
bi napisal, da se pod mizo najine noge
podaljšujejo, ko jih prekrizava.

e bi se moji prsti dotaknili tvoje kože,
bi se vneli kot vžigalice.
Ves svet bi spravila v nevarnost,
ko bi se od najinega objema stresel

ne vem kako mo no po Rihterjevi lestvici.
Pridi in povzpni se po steni kot bršljan,
pridi kot val, ki pljuskne
na palubo.

Pridi kot nevihta, ki premaga
sušo v puš avi.
Pridi in besede bodo meso postale.
Naj naju zalotajo enega z drugim.

Napisal bi ti takšno pesem,
a je poezija preve revna.
Ko odprem okno, v celico namesto tebe
prikri i resni nost s svojimi jeklenimi
kavlji.

KAMNI IN DEŽELE

Na tem svetu je kraj (nismo si ga
sam izbrali),
ki je naša dežela. In ves svet je naš,
e je ta dežela naša.
Toda mi dajemo v naše strgane žepe
mokre kamne.

Nismo vedno storili tega, kar bi
moral, i
mrtveci in razdalje so se
namnožili
v svetu, šest tiso krat ve jem od našega sveta,
ki je prepleten z mejami.

e nas na meji carinik Henri Rousseau
vpraša, od kje prihajamo,
mu pokažemo naše mokre kamne,
kajti kamne nosimo s sabo:
»Ta kamen, ta prodnik, ga vidiš?
Tak je, kot je bila naša hiša ...«

Geometri nikogaršne zemlje smo,
kartografi dežele, ki ne obstaja.
Današnji dnevi so polni v erajšnjih dni,
sledijo našim stopinjam.
Se spomniš, lahko v spomin prikli eš
tisti daljni rojstni kraj?

Imamo kamne, nimamo pa domovine.
Kamne imamo
v luknjastih žepih in nikjer ne bomo zgradili
stalnega doma.
Mar so kamni lepši
v obzidju?

NAŠE O I

Une charrette de Biscaye, à deux bœufs et à deux
roues pleines qui tournent avec l'essieu et font un
bruit éroyable qu'on entend d'une lieue dans la
montagne.

Victor Hugo

Naše o i no ejo ve to iti solza,
kajti to življenje je edino, ki ga živijo. Poslušaj,
as mineva po asi, voz z rde kastimi voli.
Poglej, urni kazalci so vse bolj zarjaveli.
Koliko stvari smo v življenju pustili
ob robu poti ali na dnu sivega jezera
in kolikokrat smo se izgubili v megli
z vrabci, ki sanjajo, da bodo divji petelini.
Naše želje so le še zapaš ena gnezda
v naših srcih. Sonce je šibko kolo.
Ne poslušaj, ne glej, ne razmišljaj preve .
Kajti to življenje je edino. Da ga ne bi izgubili,
da ne bi odteklo in da ga ne bi utili, bi bili radi kot kamen
na tem mestu, kjer se križata stoletje in trenutek,
le to ka v tej domovini, ki se imenuje dale .

SMETILOGIJA

To kar imenujemo veselje,
so le naklju no izbrane smeti.

Temni Heraklit

Sedem smetnjakov ob robu ulice
(sedem in sedem jih v vrsti stoji),
brez pokrova, z usti odprtimi za muhe,
nenasitni trebuhi.

Moški in ženske iz te etrtri pazljivo
polnijo smetnjake.

Tukaj so ostanki naše materialne in
ideološke sociologije,
skrivnostne smeti, ki prihajajo v plasti nih vre kah,
nih e ne ve, od kje in kdaj.

Poglej, kako se polnijo
ta prazna telesa,

pa boš lahko sestavil žalostne zgodbe
osebnih potreb državljanov.

V smeteh je vse: življenje
in njegovi ostanki,
ve podatkov o loveštvu, kot jih premore
antropološki arhiv.

Tukaj so prazne steklenice, kuhana zelenjava
in plo evina,
zarjavel saksofon, prete ena zdravila,
mrtvi pti i iz kletk,
plenice za enkratno uporabo, ki se bodo pod kupi smeti
spremenile v eksplozivne pline.

Sedem smetnjakov ob robu ulice
(sedem in sedem jih v vrsti stoji).

Ugani sporo ilo teh ust: utopili
se bomo v obilju in plodnosti.

Na tej strani sveta bomo hujšali,
da bi preživali,

medtem ko ljudi na drugi strani žrejo
lakota in muhe.

Poglej rnega ma ka na smeteh, zdi se, da iš e evlje,
da bi se odpravil na pot.

Sedem nenasitnih smetnjakov ob robu ulice
(sedem in sedem jih v vrsti stoji),

je estetika prihodnosti, etika minulega,
poetika civilizacije.

akajo na rumene delavce s fosforescentnimi
škornji in naramnicami.

Na smetarski tovornjak, ki mora priti,
po asen in težak, da bi zmlal snov.

OCENJEVANJE TEME

Ko ugaša lu , nenadoma ni ve ni esar,
na kar bi se lahko oprli,
kamor bi šli, kar bi po eli. Naj povem jasno:
tavamo v temi.
Položaj je žalosten, morda tudi
nekoliko koristen.
Koristen, ker pomete s pretiranim zaupanjem
v okolje, v katerem
sicer živimo in izpostavi našo naravno samoto
in izvorno izpostavljenost.
Ko se ugasne lu , nenadoma, pravim,
kajti vedno se to zgodi nepri akovano,
kot nesre a, se zavemo, da so naša sposobnost
in naša mo
odvisne od hidroelektrarn, da naša svobodna volja
visi na kablu, ska e od stebra do stebra,
da je naša gotovost tako šibka kot
kovinska ži ka v žarnicah.
Da nismo drugega kot prestrašena
bitja v temi.
Ko lu ugasne, je težko
nadaljevati pogovor,
temi navkljub bi moralo biti vse enako,
nih e se ne bi smel prestrašiti,
pa se zgodi, da utihneš ali spremeniš
temo pogovora,
ko se lu ugasne in dokler ne za ne brleti
stara petrolejka iz omare,
bo o itno postalo negotovo in boš tipal
kot kakšen slepec ...

Še dobro, da imamo vsaj mrak, e nimamo
dovolj lu i.
Ne bomo znali zares živeti dokler ne bomo
spoznali življenja v temi.

MARTIN LARRALDE

Zeleni travniki, bele hiše z rdeimi strehami,
 policijsko vozilo
 vozi sredi rede ovac.

Molitve v hišah in cerkvah,
 enake molitve kot vedno se dvigujejo
 kot dim pozimi.

Martin Larralde se ne bo več vrnil,
 a e bi se vrnil
 (kot jež z bodicami, obrnjenimi
 navznoter ...)
 e bi se vrnil, kaj? Danes je nedelja,
 zeleni travniki,

bele hiše z rdeimi strehami, policijski avto pelje
 mimo napisa *Bayonne 17*.
 Ljudje grejo k maši s prijaznimi dušami,
 balzamiranimi s trpljenjem,
 kot bi pozirali za družinsko fotografijo.
 Nih e ne razplete

vozlov spomina (vse je navada,
 vse je greh,
 vse je odveza). Nih e več ne
 potrebuje pevca ...
 Martin Larralde je umrl na tak dan,
 na galeji,

legel je vznak in morda rekel, da nebo
 ni drugega kot umazano morje.

SVET JE ŠIROK IN TUJ

Svet je širok in tuj

Ciro Alegria

Ne bom povedal, kako sem prišel do
 tiste šole iz lesa in blata
 sredi gore, štiri ali pet ur
 iz mesta.
 Prispel sem in eprav sem moral naprej
 na drugo stran,
 sem malo postal pred kolibo
 in zaslišal glas:
 »Svet je širok in tuj,« je rekel u itelj
 z odprto knjigo v rokah.
 Skozi priprta vrata sem ga videl stati
 med u enci in narekovati:
 »Svet je širok in tuj,« je vnovi rekel,
 u enci pa so sklonili glave in
 pritisnili svin nike na papir ter
 za eli pisati: »S v e t ...«
 U itelj je moral podaljševati glasove
 ter dodal »je-ši-rok ...«,
 potem pa zadržal glas na ustnicah
 in sklenil: »in-tuj«.
 U itelj je v tišini opazoval temne
 o i otrok,
 potem pa, kot bi hotel poudariti
 pomen napisanega ponovil:
 »Svet-je-ši-rok ...« raztegnil je zloge
 »in-tuj«. Nato je naredil
 premor in vnovi glasno rekel:
 »Svet je širok in« in vsi otroci, ki so dvignili o i
 od popisanega lista, so zaklicali: »... in tuj!«

POEZIJA JE MRTVA, A NISEM BIL JAZ

Mogo e boste na truplu našli
moje prstne odtise,
približal sem se za vsak slu aj,
misle , da še ni mrtva.
Presenetili ste me z roko na njenem trupu,
jaz pa sem jo le skušal oživiti.
Ko sem prišel, je bila pri zadnjih vzdihljajih,
komaj kaj sape ji je še ostalo.

Poezija je mrtva, a nisem bil jaz.

Res je, da se je v asih igrala ob mojih nogah.
A nisem hotel biti pesnik.
Kdo pravi, da me je videl? Jaz sem
šel le mimo.
Ne vem, kdo bi lahko bil. Ko sem prišel,
so jo že mrtvo obkrožali ljudje.
Gotovo jo je zadavil kdo, ki pravi,
da je pesnik.

Poezija je mrtva, a nisem bil jaz.

Zakaj ste me zaprli? Jaz nisem bil,
poleg tega pa je e sovražim.
Prinesite stare asopise, bomo vsaj
malo pokrili njeno truplo.
In kako jo boste pokopali? Poezije ni
mogo e stla iti v ešnjevo rakev.

Poezija je mrtva, a nisem bil jaz.

Juhej, juhej, ne gremo še domov.

NAPO IL JE AS EŠENJ

Napo il je as ešenj, a ešenj
ni videti nikjer.
Res je napo il as, med majem in julijem
je as za ešnje,

marca in aprila so drevesa
že cvetela, a ešenj kar ni.
Ker je as ešenj, bi bilo dobro
videti kakšno

sladko ešnjo ali vsaj grenko,
sladke ešnje so rde e,
grenke pa rumene; grenke ešnje so cvetele
pozno, pozneje kot sladke.

A danes ni videti ne ešenj,
ne ešnjevih dreves.
ešnja potrebuje posebno zemljo,
da dobro raste,

ne rodi kjerkoli, še posebej ne
sladka ešnja.
Grenke ešnje rastejo laže kot
sladke ešnje,

grenke ešnje lahko rodijo tudi na
nepravi zemlji.
Toda danes ni videti ne sladkih
ne grenkih ešenj.

ešnje je najbolj posaditi v zavetrje
pred severnim vetrom.
V sušnih deželah ne raste dobro,
ešnja je v sušnih deželah premajhna.

A ni videti ne velikih ne majhnih ešenj.
Treba je posaditi ešnjeva drevesa.
Hladni vetrovi so škodljivi na ravninah
in v izpostavljenih dolinah.

Najslabše pa so zmrzali ob koncu zime
in v za etku pomladi.
Letina je odvisna od vremena
skozi vse leto,

a je težko napovedati, kakšne ešnje
bodo obrodile.
Kdo ve, ali bodo ešnje zrasle in zacvetele!
Napo il bo as,

je že napo il, a morda
ešenj ne bo.

NACIONALNI PROJEKT

Rodili smo se kot tujci v lastni deželi,
zrasli z jezikom brez glagolov.
as je, da Baskijo poiš emo
tukaj ali tam,
zdi se, da spi pod mostom,
morda jo uspemo prebuditi.

Baskijo bomo ubranili pred
poplavami,
pred sušo in pomanjkanjem
prizadevanj.
Opismenili jo bomo prek
generativne in transformativne

slovnice in pornografskega
urjenja.
V nasprotju z Malthusnovimi domnevami
bomo prenaselili Baskijo
z Baski, Korejci, rnci Svahili
in skandinavskimi svetlolaskami.

Našo deželo bomo hvalili z
neumnimi slabostmi
in bistrimi upornostmi, ker je udovita,
obžalovanja vredna
in naša. In ko bo Baskija
kon no prestala

skušnjave sv. Avgušтина in preizkus
resnice/laži,

ko bo postala lastna dežela,
bomo iznajdbo pozabili.
Ohranili bomo le tehni no državo,
zastavo pa spremenili v kuhinjske krpe.

Tako bo naša dežela ob možnosti obstoja
imela tudi možnost neobstoja.

ROBERTO MUJICA

Se je rodil 1958 v četrti San Fausto v Durangu. Leta 1980 je odšel v Združene države na obisk k ameriški teti Itziar, ki je kot recepcionistka živila v Arizoni, v kampu Red Rock. Leta 1986 je Bob Mujica začel delati za luthierja, kjer je preizkušal nove kitare. Živi v luthierjevi hiši v Sun Townu, sredi puščave Mojave. Poleg igranja na instrument v asih poje pesmi v jeziku, ki ga luthier imenuje BAT, se pravi Basque ancient tongue. Luthier ga v asih vpraša, ali ni ta nenavadni BAT morda primernejši za uglasovanje kitar ...

REKA

Ni Donava
in ne Misisipi,
Ibaizabal je reka
dežele, kjer sem se rodil.
Ni Donava
in ne Rumena reka,
kratka in ozka rečica je,
rjasti tok. Tam smo se
nekoč igrali, na kamnitem
prehodu Harripausuetan.

Ne imenuje se Donava,
ne Nil, ne Niagara,
Ibaizabal se imenuje reka
dežele, kjer sem se rodil.
Od tam sem odšel,
prekal številne mostove,
nisem si mislil, da bi
reko lahko ponovno srečal.
Zdaj v sebi utim
umazane vode Ibaizabala.

Ne vem, kako so
vstopile vame.
Morda sem nevede pil
tamkajšnjo vodo.
Ni Donava,
ne sveti Ganges,
je le brezskrbna reka
našega otroštva.
Skozi srce mi tečejo
umazane vode Ibaizabala.

Ne imenuje se Donava,
Ibaizabal se imenuje reka.
Ta je vstopila vame,
prav sem bil daleč.
Reka, ki mi vse odtlej
teče po žilah,
edina, ki me kliče z
mojim pravim imenom.
Umazane vode Ibaizabala,
stare vode, ki mi dajejo smisel.

Перевод Марины Мищенко

© Текст: Йосеба Саррионандиа

© Перевод на русский язык: Карина Мищенко

Макет и разработка оформления: Хосе Луис Аготе

ISBN: 978-84-617-6543-0

Издание:

EIZIE

Zemoria, 25

20013 Donostia

www.eizie.eus

ВОСПОМИНАНИЕ О ПОРТЕ

Я сложу песню о старом
северном порте
С его промокшими улицами
и звенящими стаканами.

Под гул голосов матросов
терпкий джин и нагая ночь
заливали до краёв
наши расширенные зрачки.

В полночной пустоши
лезвия мелькали в воздухе,
И в звёздном безмолвии
проливалась горячая кровь...

За звонкую монету
мы покупали любовь
и почивали на узких кроватях
в объятиях портовых русалок.

Сладостно-похотливые песни
и меланхоличный аккордеон.
Наш порт, памятное место,
куда я никогда не вернусь.

ЛЮБОВНАЯ ПРОТОЛИРИКА

Со всей непосредственностью
и невинностью поэта-романтика
Я посвятил бы тебе
самые прекрасные стихи.

Если бы наши ноги были
длинными-предлинными,
мы бы переплетали
их под столом.

Если бы мои пальцы касались твоей кожи,
они бы вспыхивали как спички.
Мы бы подвергли серьёзной опасности мир,
заставив его сотрясаться от наших объятий

в бог знает сколько баллов по шкале Рихтера.
Приди ко мне, как плющ, вьющийся по стене,
Приди ко мне, как волна,
захлёстывающая палубу,

Приди ко мне, как буря,
наводняющая пересохшую пустыню.
Приди ко мне, и мы претворим слова в жизнь.
Меня мы переплавим в тебя, а тебя в меня.

Таковыми чувственными были бы мои стихи к тебе,
но поэзия всё же недостаточно выразительна.
Я открываю окно, а вместо тебя,
с рёвом стальными когтями
в комнату врывается явь.

КАМНИ И СТРАНЫ

Есть на земле край, который мы считаем своей страной.
 Нам не выпало на долю родиться там,
но, если бы эта страна принадлежала нам,
 то весь мир бы был нашим.
Нам же остаётся только набивать
 дырявые карманы мокрыми камнями.

Мы не исполнили нашего извечного долга.
 Смерти и расстояния преумножились
 в этом мире,
который в шесть тысяч раз больше
 нашей обкорнанной по границам страны.

Когда таможенник Анри Руссо спросит нас,
 кто мы такие и куда держим путь,
мы предъявим ему наши мокрые камни,
 которые всегда при нас:
«Видишь этот камень?! Этот камешек
 и есть наш дом...»

Мы межевщики нигдешних участков,
 картографы земель, которых нет.
Блуждая в поисках наших следов, мы заполняем
 настоящее прошлым.
Помнишь ли ты утраченную нами
 родину предков?

У нас есть камни, но у нас нет страны
 Наши дырявые карманы
набиты камнями, но нигде нам из них
 не построить дома на века.
А ведь камни всего прекраснее,
 когда они в стене?..

НАШИ ГЛАЗА

Une charrette de Biscaye, à deux beufs
et à deux roues pleines qui tournent avec
l'essieu et font un bruit effroyable qu'on
entend d'une lieue dans la montagne.

VICTOR HUGO

Наши глаза не хотят проливать слёз,
потому что жизнь нам дана одна. Вслушайся,
как едет запряженная волами повозка. Вглядись,
как с каждой секундой ржавчина поедает стрелки часов.
Сколько всего в этой одной жизни мы оставили —
кто на обочине дороги, кто на глубине озера.
Сколько раз мы терялись во мгле,
где воробьи спят и видят, чтобы стать фазанами.
Наши мечты не что иное, как заброшенные гнёзда
в наших сердцах; солнце — хлипкое колесо.
Не слышать, не видеть, не думать,
потому что жизнь одна. Не трать её понапрасну,
воздержись от движений, от чувств.
Будь камнем в месте пересечения века и секунды,
будь точкой на родной земле, зовущейся далью.

Вдоль улицы стоят семь мусорных баков
(семеро в ряд).
Их распахнутые пасти пророчествуют: мы умрём
от пресыщения этим изобилием,
чтобы спастись нам следует сесть на диету,
ведь есть те,

кто сейчас умирает от голода,
жажды и мух.
На кучу мусора взгромоздился чёрный кот,
А вот подошёл старик.
Этот нищий, похоже, хочет откопать пару обуви,
чтобы отправиться в путь.

Семь ненасытных мусорных баков
(семеро в ряд)
олицетворяют эстетику будущего, этику прошлого,
поэтику цивилизации,
в ожидании прихода уборщиков в ботинках и жёлтой форме
со светоотражающими полосками,

в ожидании приезда мусоровоза, который будет
медленно и грузно пережёвывать мусор.

ИЗМЕРЯЯ ТЕМНОТУ

Когда вдруг гаснет свет,
нам не за что ухватиться,
некуда деться, нечего делать, словом,
мы погружаемся в темноту.
Это грустное состояние, но иногда
оно бывает полезно
в том смысле, что исчезает самоуверенность,
которую мы обычно ощущаем в знакомой обстановке,
и обнаруживаются наше врождённое
одиночество и незащитность.

Когда вдруг гаснет свет, я делаю эту оговорку,
потому что это всегда случается
неожиданно, как авария, мы осознаём, что
наши возможности зависят от гидроэлектростанции,
наши желания тянутся по проводам от столба к столбу,
наша уверенность становится такой хрупкой,
как вольфрамовая нить электрической лампочки.

И тогда в потёмках мы превращаемся
в напуганных детей.

Если гаснет свет, то нам тяжело
возобновить прерванную беседу.

Несмотря на темноту всё остаётся прежним,
или, по крайней мере, должно оставаться таковым.

Но, когда гаснет свет, ты тоже замолкаешь
или меняешь тему разговора,

И пока из шкафа не достанут и не запалят
старую коптилку,
очевидное будет казаться тебе неразличимым,
и ты будешь передвигаться наощупь...

Хорошо, если, когда нет света, мы проводим время
в потёмках.

Мы не научимся жить при свете, если не сможем жить
в темноте.

МАРТИН ЛАРРАЛЬДЕ

Зелёные луга, белые дома, красные кровли.
Машина жандармерии
проезжает сквозь отару овец.
В церкви извечные молитвы
мерно возносятся к небесам,
как дым зимой.

Мартин Ларральде никогда не вернётся сюда,
но если бы он вернулся
(как ёж, свернувшийся иглами
вовнутрь)...
Если бы он вернулся, то что?
Сегодня воскресенье,

зелёные луга, белые дома, красные кровли.
Машина жандармерии
проезжает под аншлагом Байонна 17.
Люди чинно, как на семейном
портрете,
шествуют на службу в церковь, выставя напоказ
свои напомаженные души.

(Всё обыденно, всё грешно, всё прощено)
некому расплести узел памяти
Никому не нужен трубадур...
Мартин Ларральде умер
на галерах в такой же день,
как этот,

Быть может, умирая, он возвёл глаза вверх и изрёк,
что небо — это грязное море.

ДИКТАНТ

Мир большой и чужой.

СИРО АЛЕГРИЯ

Не буду утомлять вас рассказом, как я оказался
у стен крытой листвой
деревянной школы на вершине горы
в четырёх-пяти часах от города.
Хотя мне нужно было перебраться
на другую сторону горы,
из любопытства я задержался у порога и прислушался
к зычному голосу:
«Мир большой и чужой», — говорил учитель,
держа в руках раскрытую книгу.
В приоткрытую дверь я видел школьного учителя, который
стоял посреди класса и диктовал:
«Мир большой и чужой», — повторил он,
дети склонили головы над тетрадями и,
нажимая на карандаш, принялись писать:
«М-и-р».
Внушительно удлиняя слоги, учитель добавил:
«Б-о-ль-ш-о-й и...»,
немного погодя, попридержав срывавшееся с языка слово,
он заключил: «...чужой».
Заглянув в тёмные глаза детей, учитель
после минуты тишины,
обратил внимание на чистописание:
«М-и-р б-о-ль-ш-о-й...» —
диктовал он по буквам, — «и ч-у-ж-о-й.»
Тогда он выдержал паузу и повторил громко: «Мир большой...»
и дети, оторвав глаза от испещрённых
каракулями бумаг, выкрикнули:
«... и чужой!».

ПОЭЗИЯ МЕРТВА, НО Я ЕЁ НЕ УБИВАЛ

Допустим, вы нашли мои отпечатки пальцев
на трупе,
я подошёл, на всякий случай, проверить,
жива ли она ещё.
Вы меня застали над трупом, но я просто
пытался привести её в чувства.
Когда я пришёл, она уже была на
последнем издыхании.

Поэзия мертва, но я её не убивал.

Не скрою, иногда она юлила у меня под ногами.
Но я никогда не собирался быть поэтом.
Кто сказал, что видел меня за этим? Я просто проходил мимо.
Я не знаю, кто это мог быть,
когда я пришёл, она уже лежала
в окружении людей мертвая.
Вероятно, её задушил кто-то из тех,
кто называет себя поэтом.

Поэзия мертва, но я её не убивал.

За что меня арестовали? Я её не убивал,
к тому же я не выношу застенки.
Принесите старых газет, чтобы хоть как-то
прикрыть её труп.
Как вы собираетесь её хоронить? Поэзия
не влезет в ваш гроб из вишнёвого дерева!

*Поэзия мертва, но я её не убивал.
Лело лирело лай лело, лело ларай лерола...*

НАСТАЛО ВРЕМЯ ВИШЕН

Когда в садах настанет время вишен...

ЖАН-БАТИСТ КЛЕМАН

Уже настало время вишен, но вишен
нигде не видно.
Вот подошло их время, их сезон
с мая по июль.

В марте и апреле отцвели деревья,
но до сих пор вишен нет.
Коль скоро настало время вишен, хорошо бы увидеть
хоть одну сладкую

или, по крайней мере, кислую вишенку.
Сладкие вишни — красные,
кислые — жёлтые; кислые цветут поздно,
но ещё позднее расцветают сладкие.

Но теперь едва ли встретишь вишню или
вишнёвое дерево.
Чтобы хорошо расти, вишням нужна
особая земля,

сладкие вишни не будут плодоносить где попало.
Кислые вишни
менее прихотливы, даже в плохой почве
они дают урожай.

Но теперь нет ни сладких,
ни кислых вишен.

Лучше всего сажать вишни в месте, укрытом
от северных ветров.

В сухих странах они плохо растут, вишня,
выросшая в сухом регионе, мелкая.

Не видно ни больших, ни маленьких вишен.
Нужно насадить новые вишнёвые сады.
Холодные ветра очень пагубно сказываются
на равнинах и в долинах.

Поздние зимние и весенние заморозки
ещё тяжелее.
Урожай зависит от того, какая была погода
в течение года,

но сложно предсказать, какие вишни вызреют.
Кто знает,
вырастут ли, зацветут ли они.
Придёт время,

оно уже пришло, но всё равно,
вишен нет.

ПРОЕКТ ГОСУДАРСТВА

Мы родились чужаками в своей стране,
мы выросли на языке без глаголов.
Пора нам искать Страну Басков
здесь
или за её пределами, пора будить её,
спящую под мостом.

Мы защитим Страну Басков
от наводнений,
от засухи и от неопределённого
пути.

Мы ликвидируем безграмотность,
применяя

генеративные и трансформационные грамматики
и порнографические упражнения.

Мы перенаселим Страну Басков
вопреки положениям Мальтуса
о басках, корейцах, неграх суахили
и светлых скандинавах.

Мы превознесём нашу страну с её
глупой деликатностью
и упрямством, потому что прекрасна,
скорбна
и принадлежит нам. И, наконец,

претерпев испытания Святого Августина,
проверки правдой/неправдой,
она станет страной в полном смысле слова,
мы забудем все выдумки.

Оставим техническое государство, превратим
наши флаги в кухонные тряпки,

чтобы у Страны Басков наравне
с преимуществами существования
были преимущества несуществования.

РОБЕРТО МУХИКА

Родился в 1958 году в районе Сан Фаусто города Дуранго. В 1980 году он отправился в США к своей тёте Ициар, которая работала в приёмной кэмпинга Red Rock в штате Аризона. В 1986 году Боб Мухика начал работать у гитарного мастера настройщиком новых инструментов. В Страну Басков он так и не вернулся, он по-прежнему живёт в доме гитарного мастера в городке Сан Таун в пустыне Мохаве и по 11 часов в день настраивает гитары. Иногда он исполняет песни на родном языке, который его коллега называет ВАТ (Basque ancient tongue / Древний баскский язык). Гитарный мастер, бывает, интересуется, пригоден ли этот странный ВАТ для настройки гитар...

РЕКА

Её название не Дунай
и не Миссисипи,
Река моей родной стороны
зовётся Ибайсабаль.
Не Дунай
и не Хуанхэ,
короткий и узкий ручеёк,
налитый ржавым золотом.
Там мы играючи перепрыгивали
с камня на камень...

Её название не Дунай,
не Нил, не Ниагара.
Река моей родной стороны
зовётся Ибайсабаль.
Покинув тот край,
пройдя тысячи мостов,
я не думал, что вновь
встречу мою реку.
Сейчас я чувствую в себе
мутные воды Ибайсабаля.

Я не знаю, как река
 проникла, в меня,
наверное, я пил
 её воды.
Это не Дунай
 и не священный Ганг,
это грязная река
 нашего детства,
и теперь моё сердце омывают
 мутные воды Ибайсабаля.

Её название не Дунай,
 она зовётся Ибайсабаль.
Река, которая так далеко,
 плещется внутри меня.
Река, которая всегда текла
 в моих венах.
Единственная река, которую
 я звал этим именем.
Мутные старые воды Ибайсабаля
 обновляют мою память.

Dvylika eil raš i

Vert Laura Liubinavi i t

DS52016.EU

© Original s eil raš iai: Joseba Sarrionandia

© Vertimas lietuvi kalb : Laura Liubinavi i t

Dizainas ir maketavimas: Jose Luis Agote

ISBN: 978-84-617-6543-0

Leid jas:

EIZIE

Zemoria, 25

20013 Donostia

www.eizie.eus

ATMENAMAS UOSTAS

Šiaurės krašto uostas senas
atneša melodij :
ir tas lieting gatvi jausmas
virpa stikluose.

J reivi kalbos nors ir svetimos,
džinas suartina:
ir naktis nuoga prasmuko
plačiai atmerktas akis.

Tamsioj nakties aky
peiliai raižo juodum :
ramioj žvaigždžių šviesoje
kraujas žemėn liejasi.

Atsipirkome blizganiom monetomis,
lošdami iš meilės:
siaurose lovose glaustam s
undini glėbiuose.

Nešvanki daini smagumas
akordeono glose:
atmenam uost jau,
deja, negrįšiu aš!

MEIL S PROTOPOEMA

Nor ėiau parašyti švelniausi
meil s eil rašt
su romantizmo poet atvirumu
bei nekaltumu.

Jei tavo kojos b t ilg ilgiausios,
o ir mano b t lygiai taip ilgos,
ištiestume kojas po stalu
ir jas narpliodami žaistume.

Jei mano pirštai liest tavo od ,
užsiliepsnot kaip degtukai jie.
Pasaul savo apsikabinimais
dreb ti priverstume

neišmatuojamai pagal Richterio skal .
Ateik lipti sienomis kaip vijokliai,
ateik bangomis suduži
laivo den .

Ateik kaip audra ateina permerkti
išdži vusios žem s.
Ateik ir paversime žodžius k nu.
Lyg bandytume juos suvienyti.

Toks b t mano liepsnojantis eil raštis tau,
bet žodžiais to neišreikšti.
Atv rus lang , vienut n, tavo vieton
tikrov geležin m letenomis prasibrauna
riaumodama.

AKMENYS IR MIESTAI*

Pasaulyje yra kampas vienas (mes jo nesirinkome
prieš gimdami),
kur savo šalim vadinam. Ir visas pasaulis yra m s
jei m s šalis yra m s .

Nevisada dar me tai, k
tur jome daryti,
mirusieji ir atstumai tolo
daugindamiesi
šešiais t kstan iai kart didesn s už m s šal
akmenin s sienos.

Pasieny, jeigu pareig nas Henri Rousseau paklaus
iš kur mes ir kur traukiam,
mes jam ištiesim m s dr gnus akmenis,
o akmen mes turim:
„Ar matai šit akmen , akmen l nugl dint ,
tokie buvo m s namai...“

Iš niekur mes esam sociologai, iš neegzistuojan ios
šalies kartografai.
M s n diena prisipild vakar dienos, vaikštom,
ieškodami savo p d .
Ar pameni m s senovin , gimt j
šal , kuri praradom?

* „Akmenys ir miestai“ pavadinimas originale „Harriak eta herriak“ neišver iamas žodži žaismas, aliuzija Gabriel Aresti, bask literat ros klasiko k rinius „Harri eta herri“ („Akmuo ir šalis“, 1964), Euskal Harria („Bask akmuo“, 1968) ir „Harrizko herri hau“ („Šita akmens šalis“, 1971).

Turime akmenis, bet neturime šalies.
Turime akmenis
skyl tose kišen se ir niekur pastatysime
namus, stov sian ius amžinai.
Bet ar akmenys gražesni, m ryti
sienose?

M S AKYS

*Une charrette de Biscaye, à deux bœufs et à
deux roues pleines qui tournent avec l'essieu
et font un bruit effroyable qu'on entend d'une
lieue dans la montagne.*

Victor Hugo

M s akys nebenori daugiau ašaroti,
nes gyvenimas vienintelis gyventinas. Klausyk,
laikas eina l tai, nelyg raudon pl dur vežimas.
Ži r k, kaip r dys padengia laikrodžio rodykles.
Kiek daug mes palikome šito vienatinio
gyvenimo pakelyje ar melkšvuose ežeruose,
ir kiek kart pasimet me r kuose
su žvirbliais, svajojaniais skraidyti ereliais.
M s troškimai jau teb ra tik apleisti m s
širdži lizdai. Saul subliušk s ratas t ra.
Neklausyti, neži r ti, negalvoti daugiau,
nes gyvenimas vienatinis t ra. Kad nešvaistytume,
neiti ir netgi nejausti, b ti nelyg akmenys,
kryžkel j tarp amžiaus ir sekund s,
vieta kitaip nevadinama, kaip tolima t vyn .

ŠIUKŠLIOLOGIJA

„Tai k vadiname Kosmosu ne kas kita, kaip
atsitiktinai sukauptos šiukšl s.“

Heraklitas Tamsusis

Septyni šiukšli konteineriai gatv s gale
(visi septyni vienoje eil je)
be dang i , musį debesims praviromis
ertm mis.

To kvartalo moterys ir vyrai kruopš iai
pripildo visas talpas.

Tenai t no m s materialios ir ideologin s
sociologijos padariniai,
paslaptingos liekanos, atsirandan ios sunkiuose maišuose
nežinia nei iš kur, nei kada.

Žvelgiant žiojin ias ertmes, kurios
prisipildo ir persipildo,

galima sukurti li dn gyventoj intymi
reikmi istorij .

Tose šiukšlin se visko yra: gyvenimo b dai
ir j liekanos.

Daugiau duomen apie žmonij nei
antropologijos archyvuose.

Tenai rasi tuš i buteli , daržovi liekan
ir skardini ,
r dyjant saksofon , nebegaliojan ius vaistus,
narve mirusius paukš ius,
po šiukšli kr vomis smirstan ius vaik
vystyklus, virstan ius bombomis.

Septyni šiukšli konteineriai gatvės gale
(visi septyni vienoje eilėje)
minkštą metalo burną žini: dosnoje
ir gausoje baigsime dienas,
privalo sime imtis dietos, norėdami išlikti
šioje pusėje,

kai kitoje pusėje, ryjami alkio bei
mūsų tveria.
Beži rinti juodą katiną virš šiukšlių,
priartėja senolis.
Senolis vargėta ieškosi batų
kelionei pradžiai.

Septyni nepasotinami šiukšli konteineriai gatvės gale
(visi septyni vienoje eilėje)
formuoja ateities estetiką, slinkties etiką,
civilizacijos poetiką,
belaukdami geltonąjį darbininką saugos
fosforinius batus bei naurius.

Kantriai ir lėtai laukia atvažiuojant šiukšliavežio,
smulkinančio materiją.

STEBINT SUTEMAS

Kai šviesa netik tai užg sta
 neturime už ko kabintis,
 neturime, ko griebtis, k veikti, tiesiai šviesiai:
 sutemose esame.
 B vis li dnas, bet gerb vis taip pat
 tikriausiai neišvengiamas.
 Sutemos maloningosios, visa tiesiog tvyro
 prastai sutur tame pasitik jime
 ir m s tikr j vienatv , ir m s prieglobst
 tikrindamos.
 Kai baigiasi šviesa, netik tai, saky iau,
 nes tai visuomet nutinka netik tai,
 lyg atsitiktinumas, m s visus sugeb jimus
 priglobia hidroelektrin s j gos,
 ant kuri m s j gos, pakabintos
 nuo taško ant taško,
 m s sitikinim tokie pat trap s kaip ir
 volframo elektros lemput s.
 O tuo tarpu, mes niekas daugiau, kaip sutemose
 pasimet vaikai.
 Baigiantis šviesai nelengva t sti jau
 prad t pokalb .
 Toj tamsoj viskas virsta vienodai, ar bent
 viskas tur t virsti vienodai.
 Bet tu taip pat, kai šviesa baigiasi nutyli
 arba pakeiti tem ,
 ir kol ta senoji šviesa nuo lentynos
 ne sižiebia iš naujo,
 akivaizdu, kad tu išvirtai neatpaž stam ,
 ir vaikštai ap iopomis...

Ir kad sutemoms d kojant, dabar
švies tur tume.
Ir kol neišmoksime gyventi sutemose
nemok sime tur ti šviesos.

MARTINAS LARALDE

Žalios lankos, namai balti raudonais stogais,
 žandarmerijos mašina,
 traukianti pro avi bandas.
 Namuose ir bažnyiose
 tos pačios maldos, kylančios lyg
 žiemos dūmas.

Martinas Laralde niekad nesugrįžo,
 bet jei būtų grįžęs
 (kaip ežys, traukė spygliukus
 giliai vidun)...
 Jeigu būtų grįžęs, tuomet kas? Šiandien sekmadienis -
 žalios lankos,

namai balti raudonais stogais, žandarmerijos mašina
 pravažiuoja užraš *Bayonne 17*.
 Žmonės rodosi mišiose, kaip balzamuotos
 saldžios sielos,
 lyg pozuot šeimyninei nuotraukai.
 Niekas nesitaiko

(visa protis, visa nuodėmė, visa atleidimas)
 pro juo
 mazg atlaisvinti. Niekam nereikalingas
 giesmininkas...
 Martinas Laralde mirė vien iš tokių dien
 galerose,

plačiai atmerktomis akimis, tysodamas dang
 lygino su purvina jūra.

PASAULIS PLATUS IR SVETIMAS YRA

„El mundo es ancho y ajeno.“

Ciro Alegria

Nepasakosiu jums kaip keliavau link kaimo
 keturias ar penkias valandas,
 per pat slėnį, link iš medžių ir laprastų,
 mažos mokyklos.
 Atkakau, nors turėjau keliauti toliau,
 kito kalno papėdėje,
 sustojau, kamuojamas žingeidumo,
 ir skambėjimas išgirdau:
 „Pasaulis platus ir svetimas yra“, – mokytojas
 ištarė atverdamas knygą.
 Pro pusiau praviras duris, maniau įstovint
 ties tarpe vaikų ir diktuoju: „Pasaulis platus ir svetimas yra“ – pakartojo,
 o vaikai galvas nuleidė,
 popieri pieštukais stipriai brėždami man
 rašyti: „Pasaulis...“
 Mokytojas skiemenis bauginančiai dainuodamas
 tarsi: „pla-tus-ir...“
 toliau leisdamas skiemenims slysti nuo lėpų,
 užbaigė: „...svetimas yra“.
 Suturdamas aplink įsmingančius vaikų žvilgsnius
 mokytojas,
 spengiančioje tyloje, lyg pabrėždamas kaligrafijos
 svarbą, pakartojo:
 „Pa-sau-lis-pla-tus“, tarsi sėdamas žodžius:
 „ir-sve-ti-mas-y-ra“.

Galiausiai, padar s trump pauz , skambiai ištar :
„Pasaulis platus ir...“,
o visi vaikai, pak l akis nuo popieriaus,
sušuko: „...svetimas yra!“.

POEZIJA MIR , BET TAI NE MANO KALT

Mano piršt atspaudus rasite ant
lavono,
buvau pri j s d l viso pikto, jei kartais
dar nemirus b t .
Mano delnus sugrieb , bet aš tik
atgaivinti bandžiau.
Kai atsiradau, jau buvo paskutinioji,
vos kv pavo.

Poezija mirė, bet tai ne mano kaltė.

Tiesa, kad kartais žaisdavo tarp mano koj .
Bet niekada nenor jau b ti poetas.
Kas sakosi mane mat s? Aš tik
pro šal jau.
Nežinau, kas numarino, man priart jus,
žmon ms apspitus, jau buvo mirus.
Grei iausiai bus užsmaug s, kurs nors poetu
besivadinantis.

Poezija mirė, bet tai ne mano kaltė.

Kod l norit mane kalinti? Tai ne mano kalt ,
o be to, kal jimai man nepatinka.
Ir bent jau atneškite sen laikraš i pridengti
k nui.
O be to, kaip palaidosit? Poezija netilps
tame vyšnios karste!

Poezija mirė, bet tai ne mano kaltė.

Oily oilylia, lylia oilylia, valia valioj...

Bet šiandien nemačiau nei saldžiųjų vyšnių
nei ruginių .

Geriausiai vyšnias sodinti šiaurės vėjo
pagairėje.
Sausose žemėse negausiai vaisių veda, sausa
terpė mažesnes vyšnias duoda.

Nemačiau nei vyšnių didelių, nei vyšnių mažų .
Privalau siūlyti vyšnių sodinimo.
keturi vėjai pagairėje bei atviri šalies plotai labai
atšiaurės .

Šaltos žiemos ar pavasario pabaigos kartais net
pavojingesnės .
Derlius priklauso nuo visų metų
tvyrojusio oro,

bet galiausiai sunku iš anksto žinoti
kokias vyšnias teks skinti.
Bala žino, kokios vyšnios užsimėgs ir žydės .
Metas atėjo,

metas jau atėjo, bet tikriausiai vis dar
vyšnių nėra .

ŠALIES PROJEKTAS

Svetimi gimstame savo žemėj,
užauginti kalbos be veiksmožodži .

Ir jau pats metas pasieškoti
bask krašto,
ia pat ar kur kitur, ir pasiži r ti
ar gali atsikratyti miego po tiltu.

Ginsime bask krašto projekt
nuo potvynio,
nuo sausros ir nuo kv pimo
stokos.
Išmoksime bask krašto ab c l s,
generatyvin s ir kintamosios

gramatikos bei pornografini
pratim .
Pridauginsime bask krašte,
prieštaraudami Maltusui,
bask , kor jie i , suahili tamsiaodži
bei skandinav blondin .

Mes šlovinsime savo krašt
subtiliais idiotizmais
bei šviesiomis nes mon mis, nes jos
puikios –
skausmingos ir savos. Ir galiausiai, kai
bask kraštas,

baigs netiesos ir tiesos bei
 Šv. Augustino test ,
kai kraštas taps šalimi iš ties ,
 kaip bet kuris kitas.
Išeisime iš tariamosios b senos ir v liav
 paversime virtuv s skuduru,

tuomet ir m s kraštas tur s buvimo privalum
 ir privalum neb ties.

ROBERTAS MUCHIKA

Gim. 1958 metais, San Fauste, Durango kvartale. 1980 metais persiklaido į Jungtines Valstijas, atvažiuodamas aplankyti savo amerikietiškos tetos, Itziar, gyvenančios Arizonoje, dirbančios Red Rocko kempingo receptijoje. 1986 metais, Bobas Muchika pradėjo dirbti liuteriui, vertindamas naujai pagamintas gitaras. Gyvena liuterio namuose, Siutaune, paįsiaiame Mohavų dykumos vyduose. Šalia instrumentų vertinimo, kartais dainuoja dainas kalba, kuri liuteris vadina BAT, t.y. „Basque ancient tongue“ („Senoji baskų kalba“). Liuteris kartais klausia ar ta keista BAT kalba tinka derinant gitaras...

UP

Nesivadina nei Dunojus,
 nei Misisip ,
 Ibaisabalis vadinasi manoji
 gimtoji upė .
 Nesivadina nei Dunojus,
 Nei Geltonoji Upė
 upelė siaura ir trumpa
 neramiais vandenimis.
 Tenai vaikštinėjau praeityje
 nuo akmenų ant akmenų...

Nesivadina nei Dunojus,
 nei Nilas, nei Niagara,
 Ibaisabalis vadinasi manoji
 gimtoji upė .
 Iš ten patraukiau tolyn,
 vis patilčiau,
 ir nemaniau, kad vėl
 susidursiu su upe.
 Dabar vidujau Iu Ibaisabalio
 purslotus vandenius.

Nežinau, kaip nutiko, kad
vandenys viduj atsid r .
Niekada neg riau Ibaisabalio
vanden .
Ne Dunojus,
ne Šventasis Gangas,
vaikyst s laik
upel ner pestinga.
Dabar per šird tekant jau iu
Ibaisabalio purslotus vandenis.

Nesivadina nei Dunojus,
Ibaisabalis vardu.
Tie vandenys viduj teka,
nors vaikš ioju toli.
Vandenys tekantys
venomis
vieninteliai vadina mane
tikru vardu.
Senieji vandenys, rodantys man krypt ,
Ibaisabalio pursloti vandenys.

